

Innst. O. nr. 82

(2003-2004)

Innstilling til Odelstinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

Dokument nr. 8:26 (2003-2004)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Arne Sortevik, Ursula Evje, Karin S. Woldseth og Jan Arild Ellingsen om lov om endringer i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova). (Politiattest fra personer som søker arbeid i den videregående skolen)

Til Odelstinget

SAMMENDRAG

Forslagsstillerne mener at kravet om politiattest for arbeidssøkere til grunnskolen også bør gjelde videregående skole. Det er ingen grunn til å gi elever i videregående skole et svakere vern mot seksuelle overgrep enn det grunnskoleelever har. Endring av opplæringsloven foreslås i tråd med dette.

I dokumentet fremmes derfor følgende forslag:

"Vedtak til lov

om endringer i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova).

I

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova) gjøres følgende endringer:

§ 10-9 første ledd skal lyde:

Den som skal tilsetjast i grunnskolen og den videregående skolen, må leggje fram politiattest. Attesten skal vise om vedkommande er sikta, tiltalt eller dømd for seksuelle overgrep mot barn. Personar som

er dømde for seksuelle overgrep mot barn, kan ikkje bli tilsette i grunnskolen og den videregående skolen.

§ 10-9 andre ledd skal lyde:

Kommunen kan krevje politiattest etter første leddet også for andre personar som regelmessig oppheld seg i grunnskolen. Fylkeskommunen kan krevje politiattest etter første leddet for andre personar som regelmessig oppheld seg i den videregående skolen.

§ 10-9 tredje ledd skal lyde:

Dersom det er teke ut sikting eller tiltale mot ein tilsett i grunnskolen eller den videregående skolen for seksuelle overgrep, skal denne suspenderast frå einkvar stilling som vil kunne innebere kontakt mellom tiltalte og fornærma. Slik suspensjon skal gjelde inntil rettskraftig dom føreligg.

Departementet gir nærmare forskrifter.

II

Denne lov trer i kraft straks."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Høyre, Ine Marie Eriksen, Jan Olav Olsen, Raymond Robertsen og Søren Fredrik Voie, fra Arbeiderpartiet, Vidar Bjørnstad, Eva M. Nielsen og Karita Bekkemellem, fra Fremskrittspartiet, Ursula Evje og Arne Sortevik, fra Sosialistisk Venstreparti, Lena Jensen og lederen Rolf Reikvam, fra Kristelig Folkeparti, Arne Lyngstad og Elsa Skarbøvik, fra Senterpartiet, Rune J. Skjælaaen, fra Venstre, Trine Skei

Grande, og representanten Jan Simonsen, viser til dokumentet.

Komiteen er opptatt av at barn og unge skal ha et trygt og sikkert skolemiljø og at overgrep mot barn og unge ikke skal finne sted. Komiteen mener at det er viktig å styrke informasjonen og kunnskap blant barn og unge om seksuelle overgrep og seksuell trakassering.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og representanten Simonsen viser til at opplæringsloven krever at alle som skal ansettes i barnehage og grunnskole, må fremlegge politiattest. Det er etter disse medlemmers oppfatning i utgangspunktet ikke riktig å ha ulike bestemmelser i opplæringsloven når det gjelder arbeidssøkere til grunnskole og søkere til videregående skole. Alle skoleelever bør ha samme beskyttelse mot eventuelle overgrep.

Disse medlemmer er enige i at personer som er straffedømt for seksuelle overgrep mot barn og unge, ikke skal arbeide i skolen. Dagens regelverk gir etter disse medlemmers vurdering ikke skoleeier tilstrekkelige styringsmuligheter til å hindre at denne type straffedømte ansettes i videregående skole.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen viser til at det ved behandling av Ot.prp. nr. 46 (1997-1998) ble innført et krav om politiattest for arbeidssøkere til grunnskolen. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet ved behandlingen ønsket en slik beskyttelse også for elever i den videregående skole, og at dette var et syn som Kommunenes Sentralforbund (KS) støttet i sin høringsuttalelse til saken.

Disse medlemmer har merket seg at nyere saker om seksuelle overgrep mot elever igjen understreker at også elever i den videregående skole trenger den beskyttelse som en politiattest - og tilhørende bestemmelser som regulerer ansettelser - kan gi.

Disse medlemmer foreslår et konkret tillegg og en utvidelse av lovtekst for å gi slik nødvendig beskyttelse. Utvidelsen gjelder likebehandling av elever i grunnskolen og i den videregående skole; altså at samme lovbestemmelse gjelder ved ansettelse i både grunnskole og i den videregående skole. Tillegget gjelder nytt tredjeledd i § 10-9 som foreslår suspensjon dersom det tas ut siktelse eller reises tiltale for seksuelle overgrep. Disse medlemmer er fullstendig klar over at endringene på ingen måte kan gi fullt vern mot mulige seksuelle overgrep fra ansatte i skolen for elever i den videregående skole, men mener at sikringsbestemmelser gjennom lovverket

knyttet til slike forhold bør gjelde i hele grunnopplæringen; altså både for elever i grunnskolen og for elever i videregående skole.

Disse medlemmer peker på at forslag om et tillegg i lovverk om suspensjon dersom det tas ut siktelse eller reises tiltale for seksuelle overgrep, også baseres på et ønske om beskyttelse for elevene. Disse medlemmer mener det er uheldig dersom en ansatt som er siktet/tiltalt for seksuelle overgrep, skal kunne fortsette sitt arbeid i skolen i daglig kontakt med elever. Disse medlemmer mener at hensynet til sikkerhet og trygghet for den enkelte elev i grunnopplæringen i forhold til seksuelle overgrep må veie tyngre enn rettigheter for voksne som er ansatt i grunnopplæringen.

Disse medlemmer har merket seg høringsuttalelser fra Skolenes Landsforbund når det gjelder utvidelse, og fra Utdanningsforbundet til både utvidelse og tillegg. Videre har disse medlemmer merket seg høringsuttalelse fra Foreldreutvalget for Grunnskolen (FUG) som i hovedsak støtter lovforslaget med den begrunnelse at "kravet om trygghet for de unge elevene veier tyngst i dette spørsmålet".

Disse medlemmer registrerer at verken KS eller Elevorganisasjonen har svart på anmodningen om å gi kommentarer til forslaget.

Disse medlemmer har også merket seg departementets svar datert 19. februar 2004 og med undring registrert at departementet totalt avviser at det er behov for å endre dagens regler. Disse medlemmer har spesielt merket seg departementets uttalelse om at "ungdom i videregående skole antas å ha større muligheter til å beskytte seg mot overgrep, selv om en elev ofte er i et visst avhengighetsforhold til en voksen person. På grunn av skoleplikten og elevenes alder er allikevel argumentene for et trygt og sikkert miljø sterkere når det gjelder den obligatoriske skolen". Disse medlemmer stiller seg undrende til både argumentasjon og konklusjon fra departementet.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Vedtak til lov

om endringer i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova)

I

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova) gjøres følgende endringer:

§ 10-9 første ledd skal lyde:

Den som skal tilsetjast i grunnskolen og den videregående skolen, må leggjé fram politiattest. Attes-

ten skal vise om vedkommende er sikta, tiltalt eller dømd for seksuelle overgrep mot barn. Personar som er dømde for seksuelle overgrep mot barn, kan ikkje bli tilsette i grunnskolen og den vidaregåande skolen.

§ 10-9 andre ledd skal lyde:

Kommunen kan krevje politiattest etter første leddet også for andre personar som regelmessig oppheld seg i grunnskolen. *Fylkeskommunen kan krevje politiattest etter første leddet for andre personar som regelmessig oppheld seg i den vidaregåande skolen.*

§ 10-9 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Dersom det er teke ut sikting eller tiltale mot ein tilsett i grunnskolen eller den vidaregåande skolen for seksuelle overgrep, skal denne suspenderast frå einkvar stilling som vil kunne innebere kontakt mellom tiltalte og fornærma. Slik suspensjon skal gjelde inntil rettskraftig dom føreligg.

Departementet gir nærmare forskrifter.

II

Denne lov trer i kraft straks."

Disse medlemmer understreker at en lovendring som foreslått må gjelde også i frittstående skoler. Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Vedtak til lov

om endringer i lov av 4. juli 2003 nr. 84 om frittstående skolar (friskolelova)

I

I lov av 4. juli 2003 nr. 84 om frittstående skoler (friskolelova) gjøres følgende endringer:

§ 4-3 skal lyde:

Den som skal tilsetjast i ein grunnskole og ein vidaregåande skole godkjend etter lova her, må leggje fram politiattest. Attesten skal vise om vedkommende er sikta, tiltalt eller dømd for seksuelle overgrep mot barn. Personar som er dømde for seksuelle overgrep mot barn, kan ikkje bli tilsette i grunnskolen og den vidaregåande skolen.

Styret kan krevje politiattest etter første leddet også for andre personar som regelmessig oppheld seg i grunnskolen og i den vidaregåande skolen.

Dersom det er teke ut sikting eller tiltale mot ein tilsett i grunnskolen eller den vidaregåande skolen for seksuelle overgrep, skal denne suspenderast frå einkvar stilling som vil kunne innebere kontakt mellom tiltalte og fornærma. Slik suspensjon skal gjelde inntil rettskraftig dom føreligg.

Departementet gir nærmare forskrifter.

II

Denne lov trer i kraft straks."

Disse medlemmer understreker at i tillegg til en omgående utvidelse og et omgående tillegg til dagens lovverk for grunnutdanningen bør det også vurderes om andre skoleslag eller utdanningsinstitusjoner skal omfattes av slike bestemmelser. Disse medlemmer peker også på at det også bør vurderes om politiattest og tilhørende bestemmelser i dagens lovverk bør utvides til å også å omfatte andre grove kriminelle handlinger som gjør voksne personer uegnet for arbeid i grunnutdanningen. Disse medlemmer peker for sin del på at en mulig egnet formulering i tillegg til beskrivelsen "seksuelle overgrep" kan være "dømd til ein straff på to år eller meir etter straffelovens kapittel 19, 21, 22, 22 og 25".

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i løpet av høsten 2004 gjennom en melding til Stortinget vurdere om opplæringslovens og friskolelovens bestemmelser om politiattest bør utvides til å gjelde andre skoleslag og utdanningsinstitusjoner, samt om kravet til politiattestens innhold skal utvides til å også å omfatte andre grove kriminelle handlinger."

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til opplæringsloven § 10-9 som stiller krav om politiattest ved tilsetting i grunnskolen. Politiattesten skal vise om vedkommende er siktet, tiltalt eller dømt for seksuelle overgrep mot barn. Personer som er dømt for slike overgrep kan ikke tilsettes i grunnskolen. Disse medlemmer støtter denne loven, men mener at dette er et komplisert og vanskelig tema hvor en må veie flere forhold opp mot hverandre. Disse medlemmer viser til at det er en allmenn enighet om at straffedømte skal få en sjanse til å komme tilbake til samfunnet.

Disse medlemmer viser til at straffeloven § 29 gir domstolene mulighet til å fradømme en person retten til å inneha en stilling "som den skyldige ved den straffbare handling har vist seg uskikket til eller må fryktes å ville misbruke eller som i særlig grad krever almen tillit".

Disse medlemmer viser videre til opplæringslova § 9a-3:

"§ 9a-3. Det psykososiale miljøet

Skolen skal aktivt og systematisk arbeide for å fremje eit godt psykososialt miljø, der den enkelte eleven kan oppleve tryggleik og sosialt tilhør.

Dersom nokon som er tilsett ved skolen, får kunnskap eller mistanke om at ein elev blir utsett for krenkjande ord eller handlingar som mobbing, diskri-

minering, vald eller rasisme, skal vedkommende snarast undersøkje saka og varsle skoleleiinga, og dersom det er nødvendig og mogleg, sjølv gripe direkte inn.

Dersom ein elev eller forelder ber om tiltak som vedkjem det psykososiale miljøet, deriblant tiltak mot krenkjande åtfærd som mobbing, diskriminering, vald eller rasisme, skal skolen snarast mogleg behandle saka etter reglane om enkeltvedtak i forvaltningslova. Om skolen ikkje innan rimeleg tid har teke stilling til saka, vil det likevel kunne klagast etter føresegnene i forvaltningslova som om det var gjort enkeltvedtak."

Disse medlemmer ber Regjeringa sikre at alle skoler har gjennomført rutiner og saksbehandling som sikrer at elevenes sikkerhet og trygghet blir ivaretatt.

Disse medlemmer viser også til opplæringsloven § 1-2 siste ledd og § 3-7 som viser til at skoleeier skal gjøre foranstaltninger som er nødvendige for å hindre at noen av skolens personale begår overgrep i forhold til elevene.

Disse medlemmer viser også til at fylkesmannen som tilsynsmyndighet kan gripe inn om det blir oppdaget forhold som er i strid med opplæringsloven eller med forskrifter gitt med hjemmel i loven.

Disse medlemmer viser til forslagsstillernes ønske om å innføre politiattest i videregående opplæring. Disse medlemmer mener det er lite hensiktsmessig å vedta innføring av politiattest i dette skoleslaget nå, uten en bredere gjennomgang av hvordan bruken av politiattester i skoleverket fungerer i dag, samt om det er hensiktsmessig å utvide ordningen. Disse medlemmer støtter derfor en fremgangsmåte der Regjeringa vurderer dette i en bredere sammenheng, før man gjør endelig vedtak.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet er opptatt av å sikre at elever i videregående skole skal ha trygghet mot overgrep, trakassering og andre krenkelser.

Disse medlemmer viser til at mange overgripere aldri blir avslørt, slik at krav om politiattest har begrenset forebyggende effekt. Det er andre virkemidler som er vel så viktige å ta i bruk, som å sikre åpenhet om temaet, at hele organisasjonen er oppmerksom på risikoen for overgrep og at elevene skal ha trygghet for at de blir trodd dersom de ber om hjelp. I tillegg vil disse medlemmer vise til at tilbud om behandling både til overgripere og til ofre for overgrep er viktig, også fordi dette kan virke forebyggende på overgrep i framtida. Å innføre politiattest må ikke bli en sovepute og et enkelt virkemiddel for å vise handlekraft, det må kun være et supplement

til andre tiltak. Disse medlemmer mener at et slikt krav kan være et signal til potensielle overgripere om at man er oppmerksom på problemet og at man følger med, i tillegg til at domfelte vil kunne bli forhindret i å skaffe seg en posisjon som setter vedkommende i et makt- og tillitsforhold til barn.

Disse medlemmer vil derfor støtte innføring av politiattest for de som skal ansettes i videregående skoler. Disse medlemmer vil understreke at politiattesten for de som skal ansettes i videregående skole kun skal inneholde informasjon om *domfellelser* som følge av overgrep, ikke anmeldelser, siktelser eller tiltaler.

Disse medlemmer mener vidare det er fornuftig å foreta en kartlegging av hvilke yrker/yrkesammenhenger som bør omfattes av kravet til politiattest.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringa foreslå endring av opplæringsloven og friskoleloven, slik at det innføres krav om politiattest fra personer som skal tilsettes i videregående skole.

Politiattesten skal kun inneholde informasjon om hvorvidt søker er domfelt for overgrep."

Komiteen ser behovet for en nærmere gjennomgang av spørsmålet om politiattest og viser til de respektive fraksjoners merknader ovenfor. Komiteen fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringa foreta en helhetlig gjennomgang og evaluering av praksis med bruk av politiattester innen utdanningssektoren, sett i lys av den forskningen som finnes om seksuelle overgrep mot barn. Stortinget ber Regjeringa komme tilbake med en bred vurdering av hvordan ordningen med politiattester i utdanningssektoren bør utformes i framtiden, også sett i sammenheng med bruk av politiattester innenfor andre tjenesteområder."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringa komme tilbake med forslag til endring av opplæringsloven og friskoleloven, slik at det innføres krav om politiattest fra personer som skal tilsettes i videregående skole.

Politiattesten skal kun inneholde informasjon om hvorvidt søker er domfelt for overgrep.

Forslag fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen:*Forslag 2*

Vedtak til lov

om endringer i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)

I

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) gjøres følgende endringer:

§ 10-9 første ledd skal lyde:

Den som skal tilsetjast i grunnskolen og *den vidaregåande skolen*, må leggje fram politiattest. Attesten skal vise om vedkommande er sikta, tiltalt eller dømd for seksuelle overgrep mot barn. Personar som er dømde for seksuelle overgrep mot barn, kan ikkje bli tilsette i grunnskolen og *den vidaregåande skolen*.

§ 10-9 andre ledd skal lyde:

Kommunen kan krevje politiattest etter første leddet også for andre personar som regelmessig oppheld seg i grunnskolen. *Fylkeskommunen kan krevje politiattest etter første leddet for andre personar som regelmessig oppheld seg i den vidaregåande skolen.*

§ 10-9 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Dersom det er teke ut sikting eller tiltale mot ein tilsett i grunnskolen eller den vidaregåande skolen for seksuelle overgrep, skal denne suspenderast frå einkvar stilling som vil kunne innebere kontakt mellom tiltalte og fornærma. Slik suspensjon skal gjelde inntil rettskraftig dom føreligg.

Departementet gir nærmare forskrifter.

II

Denne lov trer i kraft straks.

Forslag 3

Vedtak til lov

om endringer i lov av 4. juli 2003 nr. 84 om frittstående skolar (friskolelova)

I

I lov av 4. juli 2003 nr. 84 om frittstående skoler (friskolelova) gjøres følgende endringer:

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 27. mai 2004

Rolf Reikvam

leder

Eva M. Nielsen

ordfører

§ 4-3 skal lyde:

Den som skal tilsetjast i ein grunnskole og *ein vidaregåande skole* godkjend etter lova her, må leggje fram politiattest. Attesten skal vise om vedkommande er sikta, tiltalt eller dømd for seksuelle overgrep mot barn. Personar som er dømde for seksuelle overgrep mot barn, kan ikkje bli tilsette i grunnskolen og *den vidaregåande skolen*.

Styret kan krevje politiattest etter første leddet også for andre personar som regelmessig oppheld seg i grunnskolen og i den vidaregåande skolen.

Dersom det er teke ut sikting eller tiltale mot ein tilsett i grunnskolen eller den vidaregåande skolen for seksuelle overgrep, skal denne suspenderast frå einkvar stilling som vil kunne innebere kontakt mellom tiltalte og fornærma. Slik suspensjon skal gjelde inntil rettskraftig dom føreligg.

Departementet gir nærmare forskrifter.

II

Denne lov trer i kraft straks.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen i løpet av høsten 2004 gjennom en melding til Stortinget vurdere om opplæringslovens og friskolelovens bestemmelser om politiattest bør utvides til å gjelde andre skoleslag og utdanningsinstitusjoner, samt om kravet til politiattestens innhold skal utvides til å også å omfatte andre grove kriminelle handlinger.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til dokumentet og til det som står foran, og rår Odelstinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber Regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang og evaluering av praksis med bruk av politiattester innen utdanningssektoren, sett i lys av den forskningen som finnes om seksuelle overgrep mot barn. Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med en bred vurdering av hvordan ordningen med politiattester i utdanningssektoren bør utformes i fremtiden, også sett i sammenheng med bruk av politiattester innenfor andre tjenesteområder.